

การจัดการพื้นที่ตามแนวคิดใหม่ Library of Life

แก้ววราภรณ์ กรแก้ว*, ขนิษฐา แก้วมะลิ่ง, อรพรรณ คงมาลัย

หอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2 ถนนพระจันทร์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

Space Management Based on the New Concept of the Library of Life

Kaewwaraporn Kornkaew*, Khanittha Keawmalang, Orapan Khongmalai

Thammasat University Library

2 Prachan Road, Pranakorn District, Bangkok 10200

E-mail: kaewwarp@tu.ac.th

► รับบทความ 18 มกราคม 2567 ► แก้ไขบทความ 18 เมษายน 2567 ► ตอรับบทความ 24 เมษายน 2567

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบการบริหารจัดโซนพื้นที่หอสมุดฯ ให้สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้ใช้งาน Generation Z รวมไปถึงเพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจต่อการจัดโซนพื้นที่หอสมุดฯ ตามแนวคิดใหม่ Library of Life กรอบวิธีวิจัยเป็นแบบผสม (Mixed Method) ทั้งเทคนิควิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ (1) การกำหนดกรอบแนวคิดในการบริหารโซนพื้นที่ (Conceptualization) (2) การพัฒนาเครื่องมือเก็บข้อมูล (Instrument Development) (3) การจัดเก็บข้อมูล (Data Collection) และ (4) การวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล (Data Analysis And Discussion) ผลการวิจัยพบว่าการออกแบบการบริหารจัดโซนพื้นที่หอสมุดฯ ให้สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้ใช้งาน Generation Z ควรจัดพื้นที่อย่างน้อย 4 โซน โดยโซนพื้นที่ทำงานร่วมกัน (Meeting Space) มีนัยยะต่อการสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ใช้บริการสูงสุด รองลงมาคือ พื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space) พื้นที่แสดงความสามารถ (Performative Space) และพื้นที่สร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Space) ตามลำดับ นอกจากนี้ การจัดการพื้นที่แนวใหม่ (Life Space) สามารถสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ใช้บริการ Generation Z ได้ใน 2 มิติ โดยอันดับที่ 1 คือความพึงพอใจต่อความเหมาะสมของพื้นที่และตามมาด้วยความพึงพอใจต่อประสบการณ์ที่ได้รับจากการใช้พื้นที่

คำสำคัญ

ห้องสมุดแห่งชีวิต, การจัดการพื้นที่ห้องสมุด, ความพึงพอใจของผู้ใช้งาน

Abstract

This research aims to design library space management that aligns with the changing needs of Generation Z users. Additionally, the study aims to investigate the factors contributing to user satisfaction with the new concept of the Library of Life. The research methodology consists of a mixed-method approach, combining qualitative and quantitative research techniques. It can operate in four main steps: 1) Conceptualization. 2) Instrument Development. 3) Data Collection and 4) Data Analysis and Discussion.

The research results indicate that designing library space in line with the changing needs of Generation Z users involves arranging at least four zones. The meeting space has the most significant impact on user satisfaction, followed by the learning space, performative space), and inspiration space, respectively. Furthermore, introducing life space can enhance satisfaction for Generation Z users in two dimensions. The first is satisfaction with the appropriateness of the space, followed by satisfaction with the experience gained from using the space.

Keywords

Library of Life, Library Space Management, User Satisfaction

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันการเรียนรู้สามารถทำได้นอกห้องเรียน ทุกคนสามารถเข้าถึงความรู้ต่าง ๆ ได้โดยง่ายด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่นับวันยิ่งเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การจัดสรรพื้นที่สำหรับบริการและอำนวยความสะดวกของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในรูปแบบเดิมจึงไม่สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้ใช้งานรุ่นใหม่ ทั้งนี้จากการศึกษาพฤติกรรมของกลุ่มผู้ใช้บริการของหอสมุดสถาบันอุดมศึกษาซึ่งส่วนใหญ่มักจะอยู่ในช่วง Generation Z (เกิดในช่วง พ.ศ. 2540 – 2555) พบว่า คน Gen Z มีความเป็นตัวของตัวเองสูง พร้อมขับเคลื่อนสิ่งใหม่และให้ความสำคัญกับสถานที่ทำงานที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งความยืดหยุ่นของสถานที่ทำงาน รวมไปถึงการให้ความสำคัญกับการเข้าหาเพื่อนและสังคมใหม่เพื่อค้นหาประสบการณ์ที่มีคุณค่า (อนุสรณ์ เรือนดารา, 2566)

ห้องสมุดของประเทศไชนูปยุโรปให้ความสำคัญกับการจัดการพื้นที่ (Space Management) มากขึ้น โดยเฉพาะการจัดสรรพื้นที่ให้ทำงานได้หลากหลายและสามารถใช้ประโยชน์จากพื้นที่ได้อย่างสูงสุด ตัวอย่างเช่น ประเทศนอร์เวย์มีห้องสมุดประชาชน Oslo's Public Library ภายในห้องสมุดประกอบด้วยหอประชุม Deichman Hall ที่มีความจุ 200 ที่นั่ง ไว้ใช้สำหรับจัดกิจกรรมเสวนา โดยชั้น 1 มีร้านกาแฟและที่นั่งอ่านหนังสือพิมพ์และนิตยสาร ชั้น 2 เป็นพื้นที่สำหรับเด็กมีโซนเวิร์คช็อปสำหรับงานประดิษฐ์และโซนสนทนาการเรียนรู้ผ่านการเล่น ชั้น 3 เป็นพื้นที่สร้างสรรค์มีห้องมินิเธียเตอร์และห้องบันทึกเสียง ในส่วนสุดท้าย ชั้น 4 และชั้น 5 เป็นพื้นที่สำหรับให้ผู้ใช้่านหนังสือ ดิวข้อสอบ หรือประชุมกลุ่มย่อย (The KOMMON, 2564) อีกหนึ่งห้องสมุดที่น่าสนใจคือ ห้องสมุด Helsinki Central Library Oodi จากประเทศฟินแลนด์ นับเป็นพื้นที่สาธารณะที่ชาวเมืองฟินแลนด์ได้มาใช้ชีวิตมีทั้งห้องโถงใหญ่ โดยชั้นล่างถูกจัดให้เป็นพื้นที่สำหรับโรงภาพยนตร์ ห้องออডিโอมอนเอกประสงค์ และร้านอาหาร ชั้น 2 เป็นโซนสังสรรค์และพัฒนาทักษะ มีห้องสตูดิโอและพื้นที่สำหรับเล่นเกม ชั้น 3 เป็นโซนสำหรับเด็ก (Little Thoughts, 2021) ในทิศทางเดียวกัน ห้องสมุดในไชนเอเชียก็ให้ความสำคัญกับการเพิ่มคุณค่าของการจัดการพื้นที่เช่นเดียวกัน ตัวอย่างห้องสมุดแห่งใหม่ที่น่าสนใจ ตั้งอยู่ ณ ประเทศไทยได้หวั่น คือ ห้องสมุดสาธารณะเมืองเถาหยวน “Taoyuan City Public Main Library” ห้องสมุดแห่งนี้เปิดให้บริการเมื่อปี ค.ศ. 2022 ภายในอาคารมีชั้นใต้ดิน 2 ชั้น และชั้นบน 8 ชั้น ซึ่งเป็นศูนย์รวมแห่งความบันเทิงที่หลากหลาย อาทิ ร้านหนังสือสียายะ (Tsutaya), ร้านสตาร์บัคส์ (Starbucks), โรงภาพยนตร์แอมบาสเดอร์ (Ambassador) นอกจากนี้ยังมีพื้นที่จัดนิทรรศการศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อให้คนรักการอ่านได้ทำกิจกรรมและเพิ่มพูนความรู้ที่ห้องสมุดแห่งนี้ (Taiwan Tourism Administration, ม.ป.ป.)

ในบริบทประเทศไทย พบว่ามีหลายหน่วยงานที่มุ่งบริหารจัดการพื้นที่สร้างสรรค์เพื่อตอบสนองไลฟ์สไตล์ของคนรุ่นใหม่ ตัวอย่างที่โดดเด่น คือ ห้องสมุดด้านความคิดสร้างสรรค์และการออกแบบ (TCDC Resource Center) ซึ่งเป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูลด้านความคิดสร้างสรรค์และการออกแบบที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย โดยห้องสมุดดังกล่าวถูกออกแบบพื้นที่ให้บริการให้ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการหลากหลายกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ในการทำงานร่วมกัน (Co-working Space) พื้นที่สำหรับผู้ใช้ที่ต้องการศึกษาหาข้อมูลและต้องการความเงียบภายใต้บรรยากาศแบบห้องสมุด หรือเป็นพื้นที่ในการ

ประชุม เป็นต้น (Julong Media, ม.ป.ป.) อีกตัวอย่างคือ สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีการจัดพื้นที่ทำงานร่วมกันในชั้น 1 บริเวณนี้มีที่นั่งประมาณ 70 ที่นั่ง รวมไปถึงคอมพิวเตอร์สื่อบัน และมัลติมีเดียด้านหน้าใกล้ทางเข้าห้องสมุด ช่วงสอบเปิดตลอด 24 ชั่วโมง (ปราณี อัครวิชิตกุล, 2561)

ในปี พ.ศ. 2566 หอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ใหม่สู่การเป็น “Library of Life” หรือ “ห้องสมุดเพื่อชีวิต” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การวิจัย นวัตกรรม และทักษะอนาคต แก่ประชาคมธรรมศาสตร์และสังคมไทย ดังนั้น การขับเคลื่อนงานบริการจึงไม่ได้ให้ความสำคัญเฉพาะการเพิ่มคุณค่าของทรัพยากรสารสนเทศเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับการจัดการพื้นที่แนวใหม่ (Life Space) เพื่อตอบสนองความต้องการและไลฟ์สไตล์ที่หลากหลายของ Gen Z รวมไปถึงผู้ใช้งานทุกเพศทุกวัย อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการพื้นที่หอสมุดในต่างประเทศระบุว่ามีความปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้งาน ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมด้านแสง สภาพแวดล้อมด้านเสียง (Li, et al., 2018) ดีไซน์การตกแต่งภายใน คุณภาพสภาพแวดล้อมภายใน (Zhang, 2019) นอกจากนี้ งานวิจัยที่ผ่านมายังชี้ว่ามุมมองของบรรณารักษ์ในการออกแบบและให้บริการพื้นที่ห้องสมุดหลายแห่งยังมีความแตกต่างจากความคาดหวังของผู้ใช้งาน (Noh, 2020) ดังนั้น ถึงแม้ว่าการจัดการพื้นที่แนวใหม่ตามวิสัยทัศน์ Library of Life ของหอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จะได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากผู้ใช้งาน โดยเฉพาะนักศึกษาซึ่งอยู่ในช่วง Generation Z แต่ยังไม่มีการวิจัยเชิงประจักษ์ที่มารองรับและชี้ให้เห็นว่าการจัดการพื้นที่แนวใหม่ (Life Space) นี้ตรงกับความต้องการและก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้ใช้งานกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ และปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องก่อให้เกิดความพึงพอใจมากน้อยและแตกต่างกันอย่างไร

วัตถุประสงค์ (Objective)

1. เพื่อออกแบบการจัดการพื้นที่แนวใหม่ (Life Space) ของหอสมุดฯ ให้สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้ใช้งาน Generation Z
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการโซนพื้นที่หอสมุดฯ ตามแนวคิดใหม่ Library of Life
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโซนพื้นที่หอสมุดฯ ให้สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้ใช้งาน Generation Z

วิธีดำเนินการวิจัย (Methodology)

1. กรอบระเบียบวิธีวิจัย (Methodological Framework)

ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ทั้งเทคนิควิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ (1) การกำหนดกรอบแนวคิดในการบริหารโซนพื้นที่ (Conceptualization) (2) การพัฒนาเครื่องมือเก็บข้อมูล (Instrument Development) (3) การจัดเก็บข้อมูล (Data Collection) และ (4) การวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล (Data Analysis and Discussion) ทั้งนี้ การวิจัยและพัฒนาใช้การตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Data Triangulation) เพื่อสอบทานความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยใช้แหล่งข้อมูลหลากหลาย ได้แก่ การทบทวนเอกสาร (Documentation) การประชุมกลุ่มย่อย/การสัมภาษณ์เชิงลึก (Focus Group/In-depth Interviews) และการสำรวจความคิดเห็นโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire Surveys)

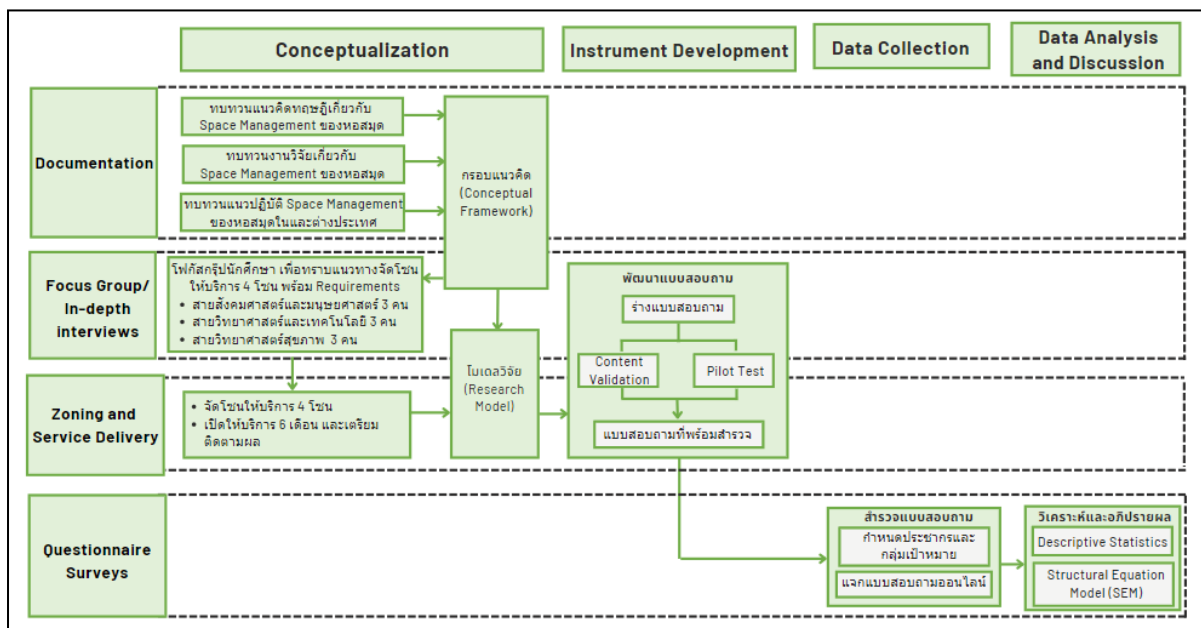
ขั้นที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดในการบริหารโซนพื้นที่ (Conceptualization) เริ่มจาก (1) การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ Space Management สำหรับหอสมุด ได้แก่ แนวคิดและทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแนวปฏิบัติของหอสมุดทั้งในและต่างประเทศ และสรุปเป็นกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) (2) จัดประชุมกลุ่มย่อยรับฟังความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษา และได้ผลสรุปเป็น Requirements หรือองค์ประกอบหลักของการจัดโซนพื้นที่ในแต่ละ

วัตถุประสงค์การใช้งาน (3) ออกแบบโซนพื้นที่และเปิดให้บริการแก่นักศึกษาเป็นระยะเวลา 6 เดือน และ (4) นำกรอบแนวคิดที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและ Requirements ที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อย รวมทั้งผลการสังเกตการณ์หลังการให้บริการไปสร้างโมเดลวิจัย (Research Model)

ขั้นที่ 2 การพัฒนาแบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูล (Instrument Development) โดยพัฒนาอยู่บนฐานของโมเดลวิจัย (Research Model) จากนั้น ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validation) โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 3 ราย และทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability Test) ด้วยการทดสอบกับกลุ่มที่ใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง 30 ราย

ขั้นที่ 3 การจัดเก็บข้อมูล (Data Collection) ได้นำแบบสอบถามมาจัดทำเป็น Google Form โพสต์ผ่าน Instagram Story ของหอสมุดฯ รวมทั้งแสดง QR Code ที่เคาน์เตอร์บริการ และเชิญชวนให้นักศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างร่วมแสดงความคิดเห็น

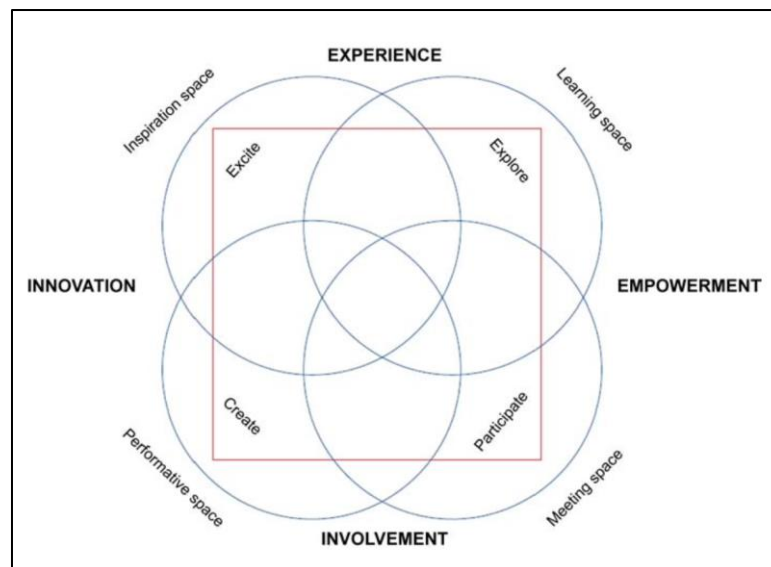
ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล (Data Analysis and Discussion) วิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์สถิติสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model) เพื่อทราบผลการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) และองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) และขั้นตอนสุดท้ายคือการอภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยและพัฒนา

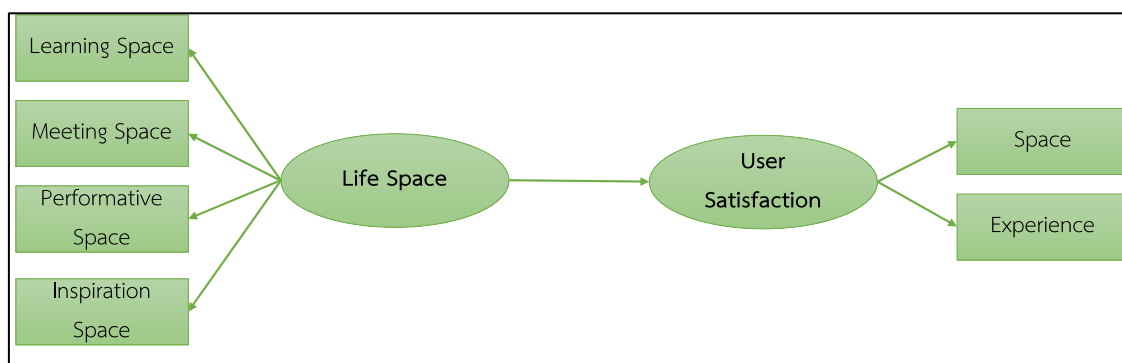
2. ทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาและประยุกต์ใช้ทฤษฎีจัดการพื้นที่หอสมุดในยุคของการสร้างประสบการณ์และองค์ความรู้ หรือ Model of the Library as “space” in the knowledge and experience society โดย Dorte Skot-Hansen, Henrik Jochumsen and Casper Hvenegaard Hansen (2010) ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบทฤษฎีการจัดการพื้นที่หอสมุดในยุคของการสร้างประสบการณ์และองค์ความรู้

จากกรอบแนวคิดข้างต้น การแบ่งโซนพื้นที่ของหอสมุดควรแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ พื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space) พื้นที่ทำงานร่วมกัน (Meeting Space) พื้นที่แสดงความสามารถ (Performative Space) และพื้นที่สร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Space) ซึ่งตามหลักการของ Library Space Management การออกแบบพื้นที่และจัดโซนที่หลากหลายจะสามารถสร้างความพึงพอใจของผู้ใช้บริการหอสมุดทั้งความพึงพอใจต่อพื้นที่และความพึงพอใจต่อประสบการณ์ที่ได้รับ ดังแสดงเป็นโมเดลวิจัย (Research Model) ในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 โมเดลวิจัย (Research Model)

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือนักศึกษาผู้ใช้บริการหอสมุดปวย อึ้งภากรณ์ หอสมุดสาขาขนาดใหญ่ภายใต้สังกัดหอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักศึกษาทุกชั้นปีที่เคยใช้บริการพื้นที่โซนต่าง ๆ ของหอสมุดปวย อึ้งภากรณ์ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) กำหนดด้วยวิธี โลคัลลิฮูดสูงสุด (Maximum Likelihood) ตามหลักเกณฑ์ของ Lindeman, Merenda and Gold (1980) ที่ระบุว่า กลุ่มตัวอย่าง 20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ ซึ่งโมเดลครั้งนี้มีตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมด 10 ตัวแปร เมื่อนำมาคูณกับ 20 เท่า จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับงานวิจัย คือ จำนวนอย่างน้อย 200 ตัวอย่าง

4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ 1 แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง (Semi-structured Interview) มีคำถามเพื่อรับทราบถึงความคาดหวังของผู้ใช้บริการต่อการออกแบบและให้บริการพื้นที่หอสมุด ซึ่งจำแนกเป็นโซนที่แตกต่างกันตามวัตถุประสงค์การใช้งานทั้ง 4 พื้นที่ตามกรอบทฤษฎีที่ได้ทบทวนมา ทั้งนี้ เพื่อเป็นไปตามหลักตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Data Triangulation) จะประชุม

กลุ่มย่อยกับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษา จาก 3 กลุ่มสาขาวิชา (สายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสายวิทยาศาสตร์สุขภาพ) กลุ่มละ 3 ราย รวม 9 ราย

เครื่องมือที่ 2 แบบสอบถามพัฒนาตามโมเดลวิจัย (Research Model) มีคำถามด้านการให้บริการพื้นที่ของหอสมุด (space management) ประสบการณ์ที่ผู้ใช้งานได้รับ (User Experience) และความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ (User Satisfaction) แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validation) โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 3 ราย และทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) กับกลุ่มที่ใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง 30 ราย ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ที่เหมาะสม ซึ่งต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.7 (Khongmalai & Distanont, 2018) ระยะเวลาในการเก็บแบบสอบถามคือ 20 วัน ตั้งแต่วันที่ 1-20 กันยายน พ.ศ. 2566 โดยกระจายแบบสอบถามออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม Google Forms ซึ่งโพสต์ผ่าน Instagram Story ของหอสมุดฯ รวมทั้งแสดง QR Code ที่เคาน์เตอร์บริการ และเชิญชวนให้นักศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างร่วมแสดงความคิดเห็น

5. การวิเคราะห์และประมวลผล

วิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์สถิติสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model) เพื่อทราบผลการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) และองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) และขั้นตอนสุดท้ายคือการอภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย (Result and Discussion)

1. ผลการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และการสกัดองค์ประกอบสำหรับการออกแบบโซนพื้นที่หอสมุด

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interviews) เพื่อประชุมกลุ่มย่อยกับตัวแทนนักศึกษาจาก 3 กลุ่มสาขาวิชา ๆ ละ 3 ราย รวมจำนวน 6 ราย ผลการประชุมกลุ่มย่อยสามารถสรุปองค์ประกอบหลักในการออกแบบและการจัดโซนพื้นที่หอสมุดรูปแบบใหม่ ดังนี้ (1) การจัดโซนพื้นที่ควรจำแนกตามวัตถุประสงค์การใช้พื้นที่ที่แตกต่างกัน เช่น ผู้ใช้บางคนต้องการมาอ่านหนังสือ มาติวกลุ่มเพื่อน มาแสดงความสามารถ (Multimedia Lab) แลกเปลี่ยนความคิดร่วมกัน และมาหาแรงบันดาลใจ เป็นต้น (2) ทรัพยากรและอุปกรณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ควรต้องตอบสนองและเพียงพอต่อการใช้งาน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ที่นั่งอ่านหนังสือ อุปกรณ์ และ Library of Things เป็นต้น (3) บรรยากาศต้องเหมาะสม เช่น ภูมิอากาศภายในอาคาร แสงที่สว่างพอสำหรับการอ่านหนังสือ และไม่มีเสียงรบกวน (4) การจัดพื้นที่สะดวกต่อผู้ใช้งานทุกประเภท ผู้ใช้บริการทุกประเภทต้องสามารถเข้าถึงพื้นที่ได้โดยง่ายและสะดวก แม้จะเป็นผู้ใช้รถเข็นวีลแชร์ (5) ระยะเวลาเปิด-ปิดควรยืดหยุ่นและตรงต่อความต้องการของผู้ใช้บริการในแต่ละช่วง เช่น ช่วงปกติ ช่วงก่อนสอบ และช่วงสอบ เป็นต้น และ (6) สื่อประชาสัมพันธ์การให้บริการแต่ละโซนควร มีความชัดเจน เข้าใจง่าย และทันเหตุการณ์

2. ผลการออกแบบโซนพื้นที่หอสมุดตามแนวทาง Library of Life

ผลสรุปจากการประชุมกลุ่มย่อยกับตัวแทนนักศึกษา สามารถนำมาออกแบบการจัดโซนพื้นที่การให้บริการของห้องสมุดตามนโยบาย Library of Life ที่มุ่งหวังให้การจัดพื้นที่ของหอสมุดสามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของกลุ่มเป้าหมาย และที่สำคัญสามารถเพิ่มประสบการณ์ให้กับนักศึกษา ซึ่งคาดว่าจะนำไปสู่ความพึงพอใจต่อการให้บริการพื้นที่ของหอสมุดต่อไป โดยจัดโซนพื้นที่ให้บริการเป็น 4 ส่วนหลัก ดังนี้

1) พื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space) มีคำนิยามเชิงปฏิบัติการ (Operational Definition) ว่าเป็นพื้นที่นั่งอ่านหนังสือเพื่อการเรียนรู้เฉพาะบุคคลหรือเป็นกลุ่ม โดยแบ่งโซนให้ตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของแต่ละกลุ่มผู้ใช้งาน อาทิ โซนที่ใช้เสียงได้บ้าง โซนงดใช้เสียง และโซนเงียบ เป็นต้น ซึ่งในพื้นที่ควรมีทรัพยากรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ บรรยากาศที่เหมาะสม ระยะเวลาเปิดและปิดควรยืดหยุ่น และมีสื่อประชาสัมพันธ์การให้บริการพื้นที่อ่านชัดเจนเข้าใจง่าย

2) พื้นที่ประชุม (Meeting Space) มีคำนิยามเชิงปฏิบัติการ (Operational Definition) ว่าเป็นพื้นที่สำหรับการทำงานร่วมกันในลักษณะต่าง ๆ อาทิ การคุยงานกลุ่ม เสนอโครงการ และเล่นเกม เป็นต้น ซึ่งในพื้นที่ควรมีทรัพยากรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ บรรยากาศที่เหมาะสม ระยะเวลาเปิดและปิดควรยืดหยุ่น และมีสื่อประชาสัมพันธ์การให้บริการพื้นที่อ่านชัดเจนเข้าใจง่าย

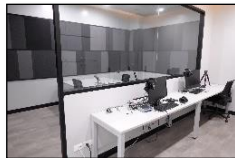
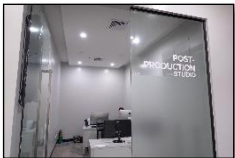
3) พื้นที่แสดงความสามารถ (Performative Space) มีคำนิยามเชิงปฏิบัติการ (Operational Definition) ว่าเป็นพื้นที่สำหรับแสดงความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ อาทิ อัดเสียงหรืออัด Podcast การตัดต่อวิดีโอ และการจัดรายการออกอากาศ เป็นต้น ซึ่งในพื้นที่ควรมีทรัพยากรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ บรรยากาศที่เหมาะสม ระยะเวลาเปิดและปิดควรยืดหยุ่น และมีสื่อประชาสัมพันธ์การให้บริการพื้นที่อ่านชัดเจนเข้าใจง่าย

4) พื้นที่สร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Space) มีคำนิยามเชิงปฏิบัติการ (Operational Definition) ว่าเป็นพื้นที่สำหรับสร้างแรงบันดาลใจในมิติต่าง ๆ อาทิ การเป็นคนเก่ง การเป็นคนดี และการเป็นคนที่มีคุณค่าต่อสังคม เป็นต้น ซึ่งในพื้นที่ควรมีทรัพยากรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ บรรยากาศที่เหมาะสม ระยะเวลาเปิดและปิดควรยืดหยุ่น และมีสื่อประชาสัมพันธ์การให้บริการพื้นที่อ่านชัดเจนเข้าใจง่าย

จากคำนิยามเชิงปฏิบัติการของพื้นที่การเรียนรู้ทั้ง 4 ด้านข้างต้น ได้ถูกนำไปออกแบบพื้นที่ให้บริการของแต่ละโซน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดข้อมูลของการจัดพื้นที่ตามแนวคิดในการแบ่งพื้นที่ของห้องสมุดออกเป็น 4 ส่วน

พื้นที่และชื่อโซน	รายละเอียด
1. พื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space) หรือ พื้นที่นั่งอ่านหนังสือ	
1.1 พื้นที่ใช้เสียงได้บ้าง 	บริเวณชั้น 1 มีโต๊ะและเก้าอี้สำหรับนั่งอ่านแบบกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็ก รวมทั้งแบบเดี่ยว ผู้ใช้บริการสามารถยืมหนังสือ พุดคุยกัน โดยชั้นนี้สามารถใช้เสียงได้ แต่ต้องไม่ดังเกินไปจนรบกวนผู้ใช้บริการท่านอื่น
1.2 พื้นที่งดใช้เสียง 	บริเวณชั้น 2 มีโต๊ะและเก้าอี้สำหรับนั่งอ่านแบบกลุ่มเล็กและแบบเดี่ยว แต่ชั้นนี้จะงดใช้เสียง และมีห้องเงียบสำหรับผู้ใช้บริการที่ต้องการอ่านหนังสือแบบไม่มีเสียงรบกวน
1.3 ห้องเงียบ 	บริเวณชั้น 3 จะเป็นโซนเงียบ (Quiet Zone) สำหรับผู้ที่ต้องการอ่านคนเดียว โดยมีโต๊ะและเก้าอี้เดี่ยวเตรียมไว้ให้ นอกจากนี้ ยังมีบริเวณชั้น 2 ด้านหลังมุมหนังสือศาสตราจารย์พิเศษ นรนิติ เศรษฐบุตร มีประตูปิดกั้นเสียงจากภายนอก โดยใช้ชื่อว่า “ห้องเงียบ” เหมาะสำหรับผู้ใช้ที่ต้องการอ่านหนังสือโดยไม่มีการรบกวน
2. พื้นที่ประชุม/การทำงานร่วมกัน (Meeting Space)	
2.1 Study Room 	Study Room เป็นห้องสำหรับใช้ในการประชุม คุยงานกลุ่ม หรือนำเสนอโครงการ ภายในห้องมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ทีวี กระดาน ปากกา เป็นต้น มีทั้งห้องเล็กสำหรับ 1-3 คน และห้องใหญ่สำหรับ 4 คนขึ้นไป ผู้ใช้สามารถจองห้องล่วงหน้าผ่านระบบจองห้อง https://booking.library.tu.ac.th/login

พื้นที่และชื่อโซน	รายละเอียด
2.2 Co-learning Space 	Co-learning Space เหมาะสำหรับผู้ใช้บริการที่ต้องการคุยงานกลุ่ม หรือนั่งติวหนังสือ ภายในห้องมีจอทีวีที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ ผู้ใช้จะต้องจองห้องก่อนเข้าใช้งานผ่านระบบจองห้อง https://booking.library.tu.ac.th/login
2.3 โซนเล่นบอร์ดเกม 	โซนเล่นบอร์ดเกมจัดไว้ที่โถงบริเวณชั้น 1 จัดเป็นโซฟาวงล้อมรอบโต๊ะ หากผู้ใช้ที่ต้องการเล่นบอร์ดเกมกับกลุ่มเพื่อน สามารถมานั่งเล่นที่โซนนี้ได้ โดยชั้น 1 จะสามารถใช้เสียงได้ แต่ต้องไม่ดังเกินจนรบกวนผู้ใช้บริการท่านอื่น
3. พื้นที่แสดงความสามารถ (Performative Space) หรือ Multimedia Lab	
3.1 Podcast Studio ผู้ใช้สามารถมาอัดเสียง หรืออัด Podcast 	3.2 Post-Production Studio มีคอมพิวเตอร์ และโปรแกรมสำหรับการตัดต่อ 3.3 Broadcasting Studio มีอุปกรณ์สำหรับการจัดรายการ ออกอากาศ ฉากหลัง กล้อง และอื่น ๆ
4. พื้นที่สร้างแรงบันดาลใจ (inspiration Space)	
4.1 ห้องนิทรรศการ “ป่วย อัจฉการณ” 	ห้องนิทรรศการ “ป่วย อัจฉการณ” รวบรวมชีวประวัติของท่านอาจารย์ป่วย อัจฉการณ รวมถึงคุณประโยชน์ที่ท่านได้ทำสมัยที่ท่านยังมีชีวิต อาทิ ผู้ร่วมก่อตั้งคณะเสรีไทยขึ้นในประเทศไทย อังกฤษ ผู้ว่าธนาคารแห่งชาติ คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์และอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4.2 มุมการตูนมังงะ 	บริเวณมุมนี้มีการปูพรมกับพื้นและเบาะนอน (Beanbag) สำหรับให้ผู้ใช้สามารถนอนเล่น อ่านการ์ตูนมังงะเพื่อความเพลิดเพลินได้ โดยผู้ใช้บริการทุกคนจะต้องมีการถอดรองเท้าก่อนเข้าใช้บริการมุมนี้ทุกครั้ง ตัวอย่างรายชื่อมังงะที่มีให้บริการในหอสมุดฯ เช่น ดาบพิฆาตอสูร มหาเวทย์ผนึกมาร ตำรับปริศนา หมอยาแห่งวังหลัง วันพีซ ผ่าพิภพไททัน โตเกียว รีเวน-เจอร์ส เป็นต้น
4.3 Edutainment Zone (ห้องดูหนัง) 	โซนดูหนัง Netflix หรือสื่อบันเทิงต่างๆ มีแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ 1. Edutainment Pod เป็นห้องขนาดเล็ก ไม่มีประตูกัน และจะติดกับห้องถัดไป ผู้ใช้จะต้องใส่หูฟังในการรับชม เหมาะสำหรับผู้ใช้บริการ จำนวน 1-2 คน 2. Edutainment Room เป็นห้องขนาดใหญ่ มีประตูกัน และไม่จำเป็นต้องใส่หูฟังในการรับชม เหมาะสำหรับผู้ใช้บริการจำนวน 3 ท่านขึ้นไป ทั้งนี้ผู้ใช้จะต้องอ่านกฎการจองและต้องจองห้องก่อนเข้าใช้งาน ผ่านระบบจองห้อง https://booking.library.tu.ac.th/login

นอกจากการจัดโซนพื้นที่ตามแนวทาง Library of Life โดยจัดโซนพื้นที่ให้บริการเป็น 4 ส่วนหลักแล้ว หอสมุดฯ ได้จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เรื่องโซนของพื้นที่ที่มีการเปิดให้บริการ รวมไปถึงวิธีการเข้าใช้งานในแต่ละพื้นที่ กฎระเบียบต่าง ๆ วิธีการจองห้องผ่าน Line Official Account เพิ่มความสะดวกให้แก่ผู้ใช้ในการจองห้องมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 4 ตัวอย่างสื่อประชาสัมพันธ์พื้นที่ให้บริการของหอสมุดปวย อังภากรณ์

3. ผลการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูล

หอสมุดฯ ได้เชิญชวนนักศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างให้ร่วมแสดงความคิดเห็นผ่านแบบสอบถาม ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 349 ชุด และเป็นแบบสอบถามที่มีข้อมูลสมบูรณ์ครบถ้วน 300 ชุด ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่พบว่า (1) ผู้ใช้บริการ: ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเป็นผู้ใช้บริการหอสมุดปวย อังภากรณ์ จำนวน 300 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 (2) เพศ: ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 67.67 รองลงมาคือ เพศชาย จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 18.00 และสุดท้ายคือ LGBTQ+ จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 14.33 ตามลำดับ (3) ประเภทผู้ใช้บริการ: ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 97.67 รองลงมาคือ บัณฑิตศึกษา จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.67 ตามลำดับ และ (4) วัตถุประสงค์ในการใช้พื้นที่: ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้เพื่ออ่านหนังสือ/ทบทวนบทเรียน จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 67.33 รองลงมาคือ ประชุมทีม/ทำงานกลุ่ม จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 17.00 เพื่อความบันเทิง/หาแรงบันดาลใจ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 12.67 เพื่อแสดงความสามารถ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.33 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความคิดเห็นต่อระดับความเหมาะสม/ความเพียงพอของการบริหารจัดการพื้นที่ทั้ง 4 โซน รวมไปถึงระดับความพึงพอใจที่ได้รับจากการบริการ ซึ่งสรุประดับความคิดเห็นในแต่ละด้านไว้ดังตารางต่อไปนี้

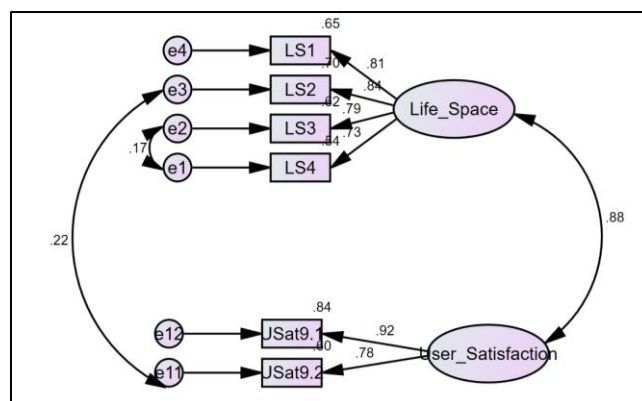
ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลสรุประดับความคิดเห็นในแต่ละด้าน

ความเหมาะสมของพื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space)	ระดับความคิดเห็น			อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	
1.1 การแบ่งสัดส่วนพื้นที่นั่งอ่านสอดคล้องกับความต้องการใช้งานที่แตกต่างกัน (เช่น โซนเงียบ Quit Zone)	4.33	.718	มากที่สุด	4
1.2 ทรัพยากรเพียงพอต่อการใช้งาน (เช่น โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์ Library of Things)	3.80	.937	มาก	6
1.3 บรรยากาศเอื้อต่อการอ่าน/การเรียนรู้ (แสงสว่าง อุณหภูมิ เสียง)	4.06	.824	มาก	5
1.4 การจัดพื้นที่สะดวกต่อผู้ใช้งานทุกประเภท	4.38	.724	มากที่สุด	2
1.5 เวลาเปิด-ปิดทำการรองรับการใช้งานในแต่ละช่วง (เช่น ขยายเวลาให้บริการในช่วงสอบ)	4.34	.832	มากที่สุด	3
1.6 สื่อประชาสัมพันธ์การให้บริการพื้นที่อ่านชัดเจน เข้าใจง่าย และสร้างสรรค์	4.64	.575	มากที่สุด	1
รวม	4.26	.527	มากที่สุด	

ความเหมาะสมของพื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space)	ระดับความคิดเห็น			อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	
2.1 การแบ่งสัดส่วนพื้นที่สำหรับการประชุม/การทำงานร่วมกันสอดคล้องกับความต้องการใช้งานที่แตกต่างกัน (เช่น โซนห้องประชุม/โซนเล่นเกม)	4.50	.652	มากที่สุด	2
2.2 ทรัพยากรเพียงพอต่อการใช้งาน (เช่น โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์ Library of Things)	3.88	.900	มาก	6
2.3 บรรยากาศเอื้อต่อการประชุม/การทำงานแบบกลุ่ม (แสงสว่าง อุณหภูมิ เสียง)	4.27	.777	มากที่สุด	5
2.4 การจัดพื้นที่สะดวกต่อผู้ใช้งานทุกประเภท	4.47	.671	มากที่สุด	3
2.5 เวลาเปิด-ปิดทำการรองรับการใช้งานในแต่ละช่วง (เช่น ขยายเวลาให้บริการในช่วงสอบ)	4.39	.788	มากที่สุด	4
2.6 สื่อประชาสัมพันธ์การให้บริการพื้นที่ประชุมชัดเจน เข้าใจง่าย และสร้างสรรค์	4.64	.588	มากที่สุด	1
รวม	4.36	.522	มากที่สุด	-
3.1 การแบ่งสัดส่วนพื้นที่สำหรับการแสดงความสามารถสอดคล้องกับความต้องการใช้งานที่แตกต่างกัน (เช่น ห้องพอดแคสต์/ห้องถ่ายทำวิดีโอ)	4.39	.663	มากที่สุด	4
3.2 ทรัพยากรเพียงพอต่อการใช้งาน (เช่น กล้อง ไมค์ ไฟ)	4.32	.721	มากที่สุด	5
3.3 บรรยากาศเอื้อต่อการใช้งานในห้องต่าง ๆ (แสงสว่าง อุณหภูมิ เสียง)	4.46	.656	มากที่สุด	1
3.4 การจัดพื้นที่สะดวกต่อผู้ใช้งานทุกประเภท	4.42	.696	มากที่สุด	3
3.5 เวลาเปิด-ปิดทำการรองรับการใช้งานในแต่ละช่วง (เช่น ขยายเวลาให้บริการในช่วงสอบ)	4.23	.868	มากที่สุด	6
3.6 สื่อประชาสัมพันธ์การให้บริการพื้นที่แสดงความสามารถ ชัดเจน เข้าใจง่าย และสร้างสรรค์	4.43	.758	มากที่สุด	2
รวม	4.38	.619	มากที่สุด	-
4.1 การแบ่งสัดส่วนพื้นที่สร้างแรงบันดาลใจสอดคล้องกับความต้องการใช้งานที่แตกต่างกัน (เช่น โซนเงียบ, มุมการ์ตูนมังงะ)	4.38	.728	มากที่สุด	3
4.2 ทรัพยากรเพียงพอต่อการใช้งาน (เช่น โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์ Library of Things)	3.91	.921	มาก	6
4.3 บรรยากาศเอื้อต่อการสร้างแรงบันดาลใจ (แสงสว่าง อุณหภูมิ เสียง)	4.26	.763	มากที่สุด	5
4.4 การจัดพื้นที่สะดวกต่อผู้ใช้งานทุกประเภท	4.36	.774	มากที่สุด	4
4.5 เวลาเปิด-ปิดทำการรองรับการใช้งานในแต่ละช่วง (เช่น ขยายเวลาให้บริการในช่วงสอบ)	4.41	.751	มากที่สุด	2
4.6 สื่อประชาสัมพันธ์การให้บริการพื้นที่สร้างแรงบันดาลใจชัดเจน เข้าใจง่าย และสร้างสรรค์	4.48	.807	มากที่สุด	1
รวม	4.30	.626	มากที่สุด	-
5.1 ความพึงพอใจต่อการจัดพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ (พื้นที่นั่งอ่านหนังสือ ชั้น 1, 2, 3)	4.41	.709	มากที่สุด	2
5.2 ความพึงพอใจต่อการจัดพื้นที่สำหรับการทำงานร่วมกัน (Study Room, Co-learning Space, โซนเล่นเกม)	4.51	.677	มากที่สุด	1

ความเหมาะสมของพื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space)	ระดับความคิดเห็น			อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	
5.3 ความพึงพอใจต่อการจัดพื้นที่สำหรับการแสดงความสามารถ (Multimedia Lab = Podcast Studio, Post-Production Studio, Broadcasting Studio)	4.41	.746	มากที่สุด	3
5.4 ความพึงพอใจต่อการจัดพื้นที่เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ (ห้อง นิทรรศการอาจารย์ “ป่วย อึ้งภากรณ์”, มุมหนังสือ ศาสตราจารย์พิเศษ นรนิติ เศรษฐบุตร, มุมการ์ตูนมังงะ, Edutainment Zone)	4.36	.761	มากที่สุด	4
รวม	4.42	.617	มากที่สุด	
6.1 ความพึงพอใจที่มีอิสระในการเลือกหนังสือและสื่อเรียนรู้ต่าง ๆ	4.64	.559	มากที่สุด	1
6.2 ความพึงพอใจที่มีส่วนร่วมกับเพื่อนในการแสดงความคิดเห็น หรือ ร่วม กิจกรรมกลุ่ม ในพื้นที่หอสมุดฯ	4.59	.619	มากที่สุด	3
6.3 ความพึงพอใจที่ได้รับรู้ไอเดีย หรือ โปรเจกใหม่ ๆ ในพื้นที่หอสมุดฯ	4.50	.620	มากที่สุด	4
6.4 ความพึงพอใจต่อประสบการณ์และเกิดแรงบันดาลใจที่ได้รับจากการการใช้ พื้นที่หอสมุดฯ	4.59	.579	มากที่สุด	2
รวม	4.58	.510	มากที่สุด	

ผู้วิจัยได้นำความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อ 2 ปัจจัย ตามโมเดลวิจัย ได้แก่ การจัดการพื้นที่แนวใหม่ (Life Space) และ ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ (User Satisfaction) มาทำการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยัน หรือ Confirmatory Factor Analysis: CFA เพื่อประเมินความกลมกลืนของโมเดล ผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อทดสอบความสอดคล้ององค์ประกอบของปัจจัยที่ศึกษา พร้อมด้วยดัชนีชี้วัดจากค่าทางสถิติตามเกณฑ์ที่ประกอบด้วย ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) ทหารด้วย Degree of Freedom (df) ต้องมีค่าน้อยกว่า 2 การทดสอบดัชนีวัดความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) ต้องมีค่ามากกว่า 0.90 และการทดสอบดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) ต้องมีค่ามากกว่า 0.90 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) ต้องมีค่าน้อยกว่า 0.05 โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นกลุ่มปัจจัย ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้พบว่า การทดสอบความกลมกลืนขององค์ประกอบแต่ละตัวแปรปัจจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยวิธีการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ในการทดสอบความสอดคล้ององค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัย พร้อมด้วยดัชนีชี้วัดจากค่าทางสถิติตามเกณฑ์ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ พบว่า $CMIN/df = 1.205$, $GFI = .992$, $AGFI = .973$ และ $RMSEA = .026$ ซึ่งทั้งหมดเป็นไปตามเกณฑ์ และถูกยอมรับได้เมื่อโมเดลนั้นมีค่าความเหมาะสมตามหลักการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยัน (Hair, et al., 2010)

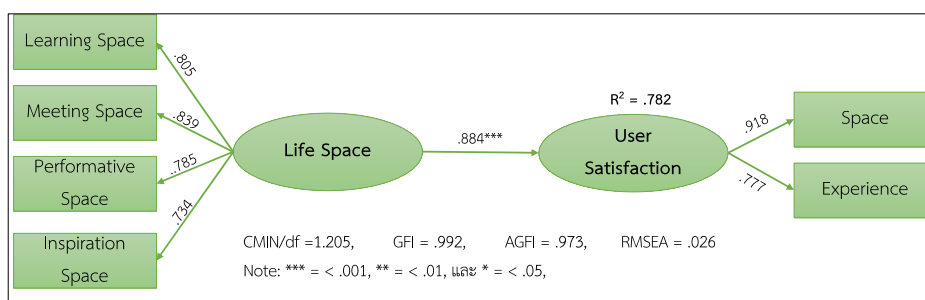

CMIN/df = 1.205, GFI = .992, AGFI = .973, RMSEA = .026

Note: *** = < .001, ** = < .01, และ * = < .05

ภาพที่ 5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงยืนยัน หรือ Confirmatory Factor Analysis: CFA

การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) แสดงให้เห็นถึงการพัฒนารอบแนวคิดและแบบจำลองในขั้นสุดท้าย ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เป็นวิธีการทางสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยการวัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งในการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้างนี้จะถูกยอมรับได้เมื่อโมเดลนั้นมีค่าความเหมาะสมของโมเดล (Goodness-of-Fit) ซึ่งดัชนีชี้วัดโมเดลที่จะทำให้เกิดความสอดคล้องพอเหมาะพอดี (Fit) ต้องประกอบด้วยดัชนีชี้วัดจากค่าทางสถิติ ได้แก่ CMIN/DF < 3, GFI > 0.90, AGFI > 0.90 และ RMSEA < 0.05 (Ozlem. et al., 2017; Zhengwei, Guanglin, Xiucheng, & Chi, 2017; Phyllis & Richard, 2020; Christensen, Martin, & Bezirgen, 2019; Hossein & Sara, 2020) และพิจารณาจากผลที่ได้จากการวิเคราะห์ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพิจารณาค่า Regression Weight ในส่วนของค่าทางสถิติ p-value ตามเกณฑ์ทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ ***p<0.001, **p<0.01, *p<0.05 ในการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคโมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) เพื่อทดสอบโมเดลในเชิงประจักษ์ตามสมมติฐานสามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสามารถแสดงได้ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM)

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

การจัดการพื้นที่แนวใหม่ (life space) ส่งผลเชิงบวกต่อ ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ (User Satisfaction) ซึ่งสามารถอธิบายถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นได้มากถึง ร้อยละ 78.2 ($R^2 = .782$) โดยมีความสัมพันธ์มาตรฐาน (Standardized Coefficients หรือ Beta: β) เท่ากับ 0.884*** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000

การจัดการพื้นที่แนวใหม่ (Life Space) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบที่ส่งผลต่อ ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ (user satisfaction) โดยพื้นที่ทำงานร่วมกัน (Meeting Space) เป็นองค์ประกอบที่มีนัยยะสำคัญสูงสุด โดยมีค่า Factor

Loading เท่ากับ 0.839 ตามมาด้วย พื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space) พื้นที่แสดงความสามารถ (Performative Space) และพื้นที่สร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Space) ซึ่งมีค่า Factor Loading เท่ากับ 0.805, 0.785, และ 0.734 ตามลำดับ

ในส่วนของความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ (User Satisfaction) พบว่า ความพึงพอใจต่อความเหมาะสม/ความเพียงพอของพื้นที่ (Space) มีนัยยะสำคัญที่สูงกว่า โดยมีค่า Factor Loading เท่ากับ 0.918 ในขณะที่ความพึงพอใจต่อประสบการณ์ที่ได้รับ (Experience) ที่มี Factor Loading น้อยกว่า โดยมีค่าเท่ากับ 0.777

สรุปผลการวิจัย (Conclusion)

งานวิจัยครั้งนี้ ศึกษาบริบทของของหอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในการก้าวเข้าสู่การเป็น “Library of Life” หรือ “ห้องสมุดเพื่อชีวิต” เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การวิจัย นวัตกรรม และทักษะอนาคต แก่ประชาคมธรรมศาสตร์และสังคมไทย ซึ่งหนึ่งในยุทธศาสตร์คือการจัดการพื้นที่แนวใหม่ (Life Space) เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์การใช้งานและไลฟ์สไตล์ของผู้ใช้งานทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Generation Z ซึ่งเป็นผู้ให้บริการส่วนใหญ่ของหอสมุดฯ การวิจัยและพัฒนาดำเนินการโดยมีแนวคิดและทฤษฎีทางวิชาการรองรับ และให้ความสำคัญกับระเบียบวิธีวิจัยและการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในทุกกระบวนการ

ผลการวิจัยระบุว่าการจัดการพื้นที่แนวใหม่ (Life Space) ให้สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้ใช้บริการ Generation Z ควรจัดพื้นที่อย่างน้อย 4 โซน ได้แก่ พื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space) พื้นที่ทำงานร่วมกัน (Meeting Space) พื้นที่แสดงความสามารถ (Performative Space) และ พื้นที่สร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Space) ทั้งนี้ ผลวิจัยชี้ว่า การดำเนินงานยุทธศาสตร์ Library of Life ของหอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เดินมาถูกทิศทาง เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าการจัดการพื้นที่แนวใหม่ (Life Space) ทั้ง 4 โซน สามารถสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ใช้บริการ Generation Z ได้อย่างเป็นที่ประจักษ์ โดยสร้างความพึงพอใจทั้งในมิติของความเหมาะสมของพื้นที่และประสบการณ์ที่ได้รับจากการใช้พื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความสามารถในการตัดสินใจเลือกเรียนรู้ (Empowerment) ที่ได้รับความพึงพอใจเป็นอันดับที่ 1 ตามมาด้วย การได้รับแรงบันดาลใจ (Inspiration) การมีส่วนร่วม (Involvement) และความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่และนวัตกรรม (Innovation) ตามลำดับ

ผลวิจัยครั้งนี้มีทิศทางสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา อาทิ งานวิจัยในบริบทของประเทศมาเลเซียที่ระบุว่า การให้บริการพื้นที่หอสมุด (Library as a Place) ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักศึกษา Choshaly and Mirabolghasemi (2019) หอสมุดจากสาธารณรัฐประชาชนจีนชี้ว่าการจัดโซนพื้นที่หอสมุดส่งผลต่อการใช้ชีวิตของนักศึกษา ทั้งการเรียนรู้และความบันเทิง (Zhou, et. al., 2021) การออกแบบพื้นที่การเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการตัดสินใจเลือกเรียนรู้ (Empowerment) ส่งผลให้ผู้ใช้งานสามารถค้นหาทรัพยากรสารสนเทศได้มากขึ้นนำไปสู่การเรียนรู้ที่มากขึ้น (Zha, et. al., 2019) ยิ่งไปกว่านั้น การแบ่งโซนพื้นที่แล้วลงรายละเอียดไปถึงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ทั้งบรรยากาศ แสง และเสียง จะส่งผลต่อทั้งพฤติกรรมการเลือกใช้พื้นที่ (Space-choice Behavior) และความพึงพอใจ (Satisfaction) ของผู้รับบริการ (Cha & Kim, 2018)

งานวิจัยนี้ได้ต่อยอดและขยายผลองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการพื้นที่หอสมุด โดยได้ชี้ให้เห็นแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดโซนพื้นที่หอสมุดฯ ให้สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้ใช้งาน Generation Z ใน 2 ประเด็นหลัก โดยในประเด็นที่ 1 คือ การจัดการพื้นที่แนวใหม่ (Life Space) อย่างเป็นระบบจะสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ใช้บริการ Generation Z ได้ใน 2 มิติ ทั้งในมิติของความพึงพอใจต่อความเหมาะสมของพื้นที่และความพึงพอใจต่อประสบการณ์ที่ได้รับจากการใช้พื้นที่ ในขณะที่ประเด็นที่ 2 คือ องค์ประกอบย่อยในการออกแบบพื้นที่แต่ละโซน กล่าวคือการออกแบบพื้นที่แต่ละโซนควรให้ความสำคัญกับ 6 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การแบ่งสัดส่วนพื้นที่ให้สอดคล้องกับระดับความต้องการใช้งานที่แตกต่างกัน (2) ทรัพยากรเพียงพอต่อการใช้งาน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์ Library of Things เป็นต้น (3) บรรยากาศเอื้อต่อการใช้งานในห้องต่าง ๆ เช่น แสงสว่าง อุณหภูมิ เสียง เป็นต้น (4) การจัดพื้นที่สะดวกต่อผู้ใช้งานทุก

ประเภท (5) เวลาเปิด-ปิดทำการรองรับการใช้งานในแต่ละช่วง เช่น ขยายเวลาให้บริการในช่วงสอบ เป็นต้น และ (6) สื่อประชาสัมพันธ์การให้บริการพื้นที่ควรมีความชัดเจน เข้าใจง่าย และสร้างสรรค์

งานวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ใช้งาน Generation Z ในภาพรวม ซึ่งงานวิจัยในอนาคตควรศึกษาในเชิงลึกโดยจำแนกการเปรียบเทียบตามลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน อาทิ เพศ ระดับชั้นปี และประเภท (นักศึกษา เจ้าหน้าที่ และอาจารย์) ทั้งนี้ เพื่อสามารถนำผลการวิจัยไปต่อยอดในการพัฒนาพื้นที่การให้บริการแก่ผู้ใช้กลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างตรงความต้องการมากยิ่งขึ้นต่อไป

รายการอ้างอิง (References)

- เดอะ คอมมอน (The KOMMON). (2564). ห้องสมุดเป็นจุดหมายการท่องเที่ยว. <https://www.thekommon.co/library-travel/>
- ปราณี อัสวภูษิตกุล. (2561). พื้นที่การทำงานร่วมกันของห้องสมุด. วารสารห้องสมุด. 62(1), 1-15
https://so06.tci-thaijo.org/index.php/tla_bulletin/article/view/132608/99536
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2565). วิสัยทัศน์ หอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. https://library.tu.ac.th/bbs/content/94_460
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2564). แผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัย ฉบับที่ 13. วิสัยทัศน์. https://pr.tu.ac.th/journal_special/2565/Strategic-Plan-No-13/index.html
- อนุสรณ์ เรือนดารา. (2566). Gen Z กับ 5 เทรนด์ ปี 2023 พวกเขาต้องการอะไร [LIFESTYLEASIA]. <https://www.lifestyleasia.com/bk-th/culture/people/5-trends-gen-z-2023/>
- Julong Media. (ม.ป.ป.). “TCDC Resource Center” ห้องสมุดด้านการออกแบบที่ดีและล้ำสมัยที่สุดในไทย. <https://www.lifestyle224.com/content/11862/tcdc-resource-center>
- Little Thoughts. (2021). Library Oodi ห้องนั่งเล่นขนาดยักษ์ใหญ่ที่เต็มไปด้วยหนังสือของคนฟินแลนด์. <https://adaymagazine.com/library-oodi-helsinki/>
- Taiwan Tourism Administration. (ม.ป.ป.). ห้องสมุดสาธารณะ เมืองเถาหยวน (Taoyuan City Public Main Library). <https://www.taiwantourism.org/th/where-to-go/taoyuan-city-public-main-library/>
- Cha, S. H., & Kim, T. W. (2018). The role of space attributes in space-choice behaviour and satisfaction in an academic library. *Journal of Librarianship and Information Science*. 52(2), 399–409.
- Choshaly, S. H., & Mirabolghasemi, M. (2019). Using SEM-PLS to assess users satisfaction of library service quality: evidence from Malaysia. *Library Management*, 40(3/4), 240-250.
- Hair, J. F., Black, W. C. Black, Babin, B. J., and Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis* Prentice Hall.
- Jochumsen, H., Skot-Hansen, D., and Hvenegaard, C. (2010). *A new model for the public library in the knowledge and experience society*. https://staticcuris.ku.dk/portal/files/173562136/A_new_model_for_the_public_library.pdf
- Khongmalai, O. & Distanont, A. (2018). *Research Techniques in Technology and Innovation Management*. Thammasat University Publisher.

- Li, L. H., Wu, F., & Su, B. (2018). Impacts of Library Space on Learning Satisfaction – An Empirical Study of University Library Design in Guangzhou, China. *The Journal of Academic Librarianship*, 44 (6), 724–737. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2018.10.003>
- Lindeman, R. H., Merenda, P. F., & Gold, R. Z. (1980). *Introduction to Bivariate and Multivariate Analysis*. Scott, Foresman and Company.
- Ozlem, E. O., & Çigdem T. (2017). An investigation of factors that affect internet banking usage based on structural equation modeling. *Computers in Human Behavior*, 66, 232-235. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.09.059>
- Younghee, N. (2020). The analytic study of librarian-user and importance-satisfaction on the use factor of complex cultural space in library. *Library Hi Tech*, 40(6), 1532-1566.
- Zha, X., Huang, C., Yan, Y., Yan, G., Wang, X., & Zhang, K. (2019). Understanding extended information seeking The perspectives of psychological empowerment and digital libraries attachment. *Aslib Journal of Information Management*, 72(5), 705-724.
- Zhang, Z. (2019). The effect of library indoor environments on occupant satisfaction and performance in Chinese universities using SEMs. *Building and Environment*, 150, 322–329. <https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2019.01.018>
- Zhengwei, M., Guanglin, P., Xiucheng, D., & Chi, C. (2017). The situation analysis of shale gas development in China-based on Structural Equation Modeling. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 67, 1300–1307.
- Zhou, J., Lam, E., Au, Hang. C., Lo, P., & Chiu, K.W. D. (2021). Library cafe or elsewhere: usage of study space by different majors under contemporary technological environment. *Library Hi Tech*, 40(6), 1567-1581.